

Skorš (*Sorbus domestica*)

Skorš pri nas najdemo tudi pod imenoma skurš in oskoruša. Nekatera tuja poimenovanja zanj so sorbo (it.), speierling (nem.), cormier (fra.), service tree (ang.) in acerello (špa.). Botanična klasifikacija uvršča skorš v družino rožnic (*Rosaceae*), nato poddružino pečkarjev (*Pomoideae*) ter v rod *Sorbus*, ki mu pravimo tudi rod jerebik. Ta rod je razdeljen v 6 podrodov in obsega preko sto dreves oz. grmov. Podrodovi roda *Sorbus* so naslednji: *Sorbus*, *Aria*, *Micromeles*, *Torminaria*, *Chamaemespilus* in *Cormus*. Skorš uvrščamo v slednjega. Nekateri drugi poznani predstavniki rodu *Sorbus* so jerebika (*Sorbus aucuparia*), mokovec (*Sorbus aria*) in brek (*Sorbus torminalis*). Latinsko rodovno ime *sorbus* izvira iz besede *sorbeo*, ki v prevodu pomeni (v)srkati. Gre za lastnost plodov pripadnikov tega rodu. Njihovi plodovi so ob polni zrelosti zelo mehki, sok pa iz notranjosti lahko dobesečno posrkamo. Zanimiva je tudi razlaga angleškega poimenovanja service tree. Beseda service ni v nikakršni pomenski zvezi z besedo to service (služenje), ampak izvira iz staroangleškega poimenovanja syrfe, ki pomeni srkati (tako kot latinska *sorbeo*). Skorš je listopadno drevo južne in deloma tudi srednje Evrope. V Sloveniji skorš najdemo znotraj sestojev gozdov le še v Koprskem gričevju, v okolici Črnega Kala ter v nekaterih predelih Bele krajine. Posamezna drevesa skorša, ki rastejo izven sestojev gozdov, pa najdemo tudi drugod po Sloveniji. Gre sicer za drevo izredno velike in lepo oblikovane krošnje. Drevo lahko doseže do 30 m v višino. Listi skorša so lihopernato sestavljeni in dolgi do 15 cm. Vsak list sestavlja 11-21 suličastih lističev. Skorš cveti v maju in juniju. Cvet skorša je botanično kobulasti lat in je bele barve. V jeseni (septembra in oktobra) nas drevo razveseli z rumeno rdečimi plodovi, ki kasneje porjavijo. Plodovi so lahko hruškaste (*Sorbus domestica* f. *pyriformis*) ali jabolčne oblike (*Sorbus domestica* f. *pomifera*) in so veliki največ 5 cm. To je tudi osnovna razdelitev znotraj te drevesne vrste. V plodu skorša sta običajno 1-2 semeni (pečki), lahko tudi več, vendar največ 10. Drevo skorša zelo dobro prenaša zimski mraz (tudi do -30°C), prav tako pa tudi poletne suše. Mlada drevesa skorša moramo zavarovati pred smjadjo, ki ga prav rado osmuka. Uživanje zrelih plodov skorša se posebej priporoča ob želodčnih in črevesnih težavah, prav tako tudi njegova marmelada. V preteklosti je bilo zelo cenjeno skorševo vino. V ta namen so plodove obirali že v sredini septembra, še predno so postali mehki in polno zreli. S tem so plodovi ohranili kislino in tanine, a kljub temu imeli že dovolj sladkorja za prevretje v alkohol in nastanek vina. Prav tako so včasih zrele plodove skorša dodajali k jabolkom in hruškam pri pripravi jabolčnega vina (mošta). Skorš je namreč odpravljal njegovo motnost in mu zagotavljal trajnost. Poleg že omenjenih koristnih lastnosti ploda, je bil v preteklosti zelo uporaben tudi njegov les, ki je eden izmed najtežjih znotraj drevesnih vrst Evrope. Skorš je bil pri nas nekoč precej bolj razširjen kot je dandanes. Rastel je bodisi samoniklo kot gozdno drevo ali pa kot gojena sadna vrsta. Eden od vzrokov za izginevanje skorša je tudi v tem, da ima drobna pečka zelo slabo kaljivost. Klice skorša so zelo občutljive in ob napadu glivic propadejo, zato je vzgoja sadik iz semena zelo težavna. Danes je skorš postal že precej redka drevesna vrsta, ki za ohranitev potrebuje našo posebno pozornost.

Prvotna sistematika je skorš uvrščala med hruške (*Pyrus sorbus*), šele kasneje je bil uvrščen v rod jerebik (*Sorbus*).